

Ένιο Μορικόνε. Οι σκηνοθέτες τον εμπιστεύονταν με κλειστά μάτια. Γενιές μουσικών μεγάλωσαν με τα έργα του. Αλλά δεν είναι μόνο η κινηματογραφική μουσική του που τον ανέβασε στην κορυφή των συνθετών της εποχής μας. Με ένα πολύπλευρο έργο, πιστός στην τέχνη του, σαν να ακολουθεί κώδικα τιμής, ο ογδοντάχρονος μαέστρος συνεχίζει να ντύνει με νότες τα όνειρά του. Στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου στο Ηρώδειο θα μας «συστήσει» με την ελληνική πλευρά της έμπνευσής του μέσα από το νέο του έργο.

Ο ΜΑΕΣΤΡΟΣ

Ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες με παγκόσμια απήχηση μιλάει στον Άρη Βασιλειάδη για το ταλέντο, την επιτυχία, τον ευρωπαϊκό και αμερικανικό κινηματογράφο, τους παλιούς και νέους σκηνοθέτες.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ENIO MORIKONE

Η μουσική του ζωντανεύει τις ταινίες δίνοντάς τους μια διάσταση συχνά επική. Οι νότες του μοιράζονται αγωνίες και προσδοκίες ηρώων και θεατών και πολλά από τα έργα του θεωρούνται ήδη κλασικά. Ο Ένιο Μορικόνε, γεννημένος στη Ρώμη του 1928, μεγάλωσε σε μια Ιταλία μπερδεμένη από τον πόλεμο, αλλά κατάφερε να της δώσει το καλλιτεχνικό του στίγμα, ανοίγοντάς της -μέσω από τον κινηματογράφο- ένα παράθυρο στον κόσμο.

Το φλέρτ του με τη μουσική ξεκίνησε μαθαίνοντας τρομπέτα για τις τζαζ αντισυκιές του, αλλά και σπουδάζοντας σύνθεση, ικανοποιώντας το δίψα του για τη σοβαρή μουσική. Η διττή μουσική του προσωπικότητα τον ακολούθησε σε όλη του τη ζωή, αφού στη συνέχεια από τη μια έγινε ενορχηστρωτής σε δισκογραφική εταιρεία, αλλά και στην ορχήστρα της RAI, και από την άλλη έδωσε νέο τολμήρο ήχο στην ιταλική ποπ. Μέχρι που το 1964 συναντήθηκε καλλιτεχνικά με τον Σέρτζιο Λεόνε στο «Για μια κοίτη δολάρια», απογειώνοντας το όνομά του στο διεθνές καλλιτεχνικό στερέωμα. Ακολούθησαν συνεργασίες με σκηνοθέτες τόσο Αμερικανούς όσο και Ευρωπαίους, για φιλμ τόσο εμπορικά όσο και πιο καλλιτεχνικά, με το ίδιο αποτέλεσμα: η μουσική του Μορικόνε να μεταμορφώνει τα φιλμ κάνοντάς τα διεθνείς επιτυχίες. Η φήμη ωστόσο δεν τον παρέσυρε. Προσηλωμένος στις παρτιτούρες του, ξιπνάει νωρίς κάθε πρωί και μετά την καθιερωμένη γυμναστική του λύνει καλλιτεχνικούς γρίφους διευρύνοντας τα όρια της μουσικής του.

Στην Αθήνα θα μας επισκεφτεί στο Ηρώδειο, στις 28 και 29 Σεπτεμβρίου, και θα μας παρουσιάσει σε παγκόσμια πρώτη το νέο του «ελληνικό», κατά τον ίδιο, έργο του «Sicilo e altri frammenti» («Ο Σεικίλος και άλλα έργα») που εμπνεύστηκε από τη χώρα μας και συγκεκριμένα από το επιτύμβιο του Σεικίλου, που βρέθηκε στα Άδανα της Μικράς Ασίας και αποτελεί μία από τις ελάχιστες καταγραφές αρχαιοελληνικής μουσικής.

Είναι επικίνδυνο να γνωρίζεις την επιτυχία όταν ακόμα είσαι νέος; Μα η επιτυχία δεν ήταν σκοπός μου. Ποτέ δεν σκεφτόμουν την επιτυχία και αλίμονο αν γράφεις μουσική σκεπτόμενος δολάρια ή δόξα. Σημασία έχει να γράφεις για την ψυχή σου και να προσπαθείς για το καλύτερο δυνατό, σύμφωνα πάντα με τις δυνατότητες, την τε-

“

Αν ήξερα τη συνταγή της επιτυχίας, θα την πουλούσα και θα γινόμουν ζάπλουτος. Ουσιαστικά σε οδηγεί το ταλέντο σε ένα δρόμο χωρίς επιστροφή

”

χνική σου και τις συνθήκες στις οποίες εργάζεσαι.

Όταν ολοκληρώνετε ένα έργο σας, διασθάνεστε αν θα γίνει επιτυχία; Αυτό δεν συνέβη σε κανένα έργο μου. Αν ήξερα τη μαγική συνταγή της επιτυχίας, θα την πουλούσα και θα γινόμουν ζάπλουτος. Ουσιαστικά σε οδηγεί το ταλέντο σου σε ένα δρόμο που δεν έχει επιστροφή. Γράφεις μουσική γιατί δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά. Και δεν σκέφτεσαι τίποτε άλλο, γιατί δεν χρειάζεται κιόλας. Στο τέλος το έργο σου μόνο μένει.

Το ταλέντο απαιτεί ωριμότητα ή αρκεί από μόνο του; Το ταλέντο δεν αρκεί από μόνο του. Χρειάζεται πολύ και σε βάθος μελέτη για να αναπτυχθεί σε στέρεο έδαφος. Και φυσικά απαιτεί έναν ισχυρό χαρακτήρα που θα το προστατέψει στις δύσκολες στιγμές, θα το βοηθήσει να αντέξει την πίεση της δουλειάς που συχνά είναι μεγάλη και δεν θα το αφήσει να παρουσρευτεί από τις ευκολίες της καθημερινότητας.

Με ποια δικά σας πρόσωπα μοιράζεστε τις επιτυχίες σας όλα αυτά τα χρόνια; Με τη σύζυγό μου και την οικογένειά μου. Είμαι ο τύπος του οικογενειάρχη και όχι του μπασέμ που κινηγάζει τη μοίρα και τις προκλήσεις της ζωής.

Πώς είναι η καθημερινότητά σας; Συνήθως σπκώνομαι αρκετά νωρίς, συχνά γύρω στις πέντε το πρωί. Κάνω τη γυμναστική μου και περπατάω. Αρχίζω να δουλεύω κατά τις οκτώ και συνεχίζω μέχρι το μεσημέρι. Στην περίπτωση που υπάρχει κάτι επείγον δουλεύω ξανά το απόγευμα. Έπειτα μελετώ καινούρια πράγματα και παρακολουθώ όσο μπορώ τις εξελίξεις στην τέχνη μου.

Πώς καταφέρνετε και ασχολείστε με τόσο διαφορετικά είδη μουσικής, από κινηματογραφική μέχρι κλασική; Το θεωρώ απολύτως φυσιολογικό. Σαν την αναπνοή μου. Είναι σαν να λέμε πού βρίσκεται ένας συγγραφέας τις λέξεις για να εκφράσει τις σκέψεις του. Μα είναι το επάγγελμά του, η καθημερινότητα και η σκέψη του. Με τις νότες εγώ δίνω μορφή στα όνειρα και τις σκέψεις μου. Και δεν μπορείς να βάλεις καλούπια και στερεότυπα ούτε στη σκέψη ούτε στα όνειρά σου. Σε οδηγούν και δεν τα οδηγείς.

Ακόμα όμως και η κινηματογραφική μουσική σας έχει πολλές μορφές, αφού έχετε γράψει μουσική για ταινίες γουέστερν μέχρι θρίλερ. Είναι εύκολο να αλλάζετε κάθε φορά πρόσωπο και να προσαρμάζεστε σε διαφορετικές ταινίες; Μα παράξενο, αφύσικο και τρομερό θα ήταν να έγραφα μουσική μόνο για ένα είδος ταινιών. Είναι σαν ένας πθο-

ποιός να παίζει σε όλη τη ζωή του μόνο δράματα ή κωμωδίες. Έπειτα από ένα διάστημα θα βαριόταν μέχρι θανάτου. Το ίδιο θα συνέβαινε και σε μένα. Θα με κατέβαλλε η ανία και θα έπιπτα από τη μονοτονία. Η διαφορετικότητα είναι εκείνη που μας ανανεώνει.

Συνήθως μας καταβάλλει κάτι όταν είναι επιφανειακό και όχι ομοιόμορφο. Όσο και να εμβαθύνεις, στο τέλος γυρίζεις στα ίδια πεδία σκέψης και γίνεσαι έρμαιο των ευκολιών σου και της ρουτίνας. Ενώ, όταν μεταπηδάς από το ένα κινηματογραφικό είδος στο άλλο, ξεβολεύεσαι και ακολουθείς άλλους ρυθμούς. Οι διαφορετικές ανάγκες σε οδηγούν σε πρωτόγνωρα μονοπάτια, αφουγκράζεσαι διαφορετικές πλευρές του εαυτού σου και ακολουθείς άλλους δρόμους σκέψης – κάτι πολύ αναζωογονητικό για μια καριέρα που διαρκεί και ταξιδεύει μέσα στο χρόνο.

Με ποιους σκηνοθέτες απολαμβάνετε περισσότερο τη συνεργασία σας; Με τους «εμπορικούς», όπως ο Σέρτζιο Λεάνε, ή με τους «ποιοτικούς», όπως ο Μπερνάρντο Μπερτολούτσι; Μα δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα όταν είναι να συνεργαστώ με κάποιον σκηνοθέτη. Δεν μπορώ να θεωρήσω τον έναν καλύτερο από τον άλλο. Ο καθένας είναι κατάλληλος στον τομέα του. Και από τη μεριά μου το αποτέλεσμα πρέπει να είναι ικανοποιητικό σε κάθε περίπτωση. Από την άλλη, κάθε σκηνοθέτης είναι διαφορετικός και όσο πιο σημαντικός είναι τόσο περισσότερο ξεχωρίζει για τη γραφή και το στυλ του.

Ποιες ταινίες σας αρέσουν περισσότερο; Ποια είναι η αγαπημένη σας ταινία; Δεν προτιμώ κανέναν είδους φιλμ. Μου αρέσουν όλα και κανένα. Εγώ γράφω τη μουσική, όχι το έργο. Δουλειά μου είναι να παντρεύω την κινηματογραφική ιστορία με τη μουσική μου και να δίνω μια άλλη διάσταση στην ταινία. Οπότε σε κάθε ταινία βρίσκω διαφορετικά ερεθίσματα και δίνω τη μουσική κατεύθυνση.

Τον ευρωπαϊκό ή τον αμερικανικό κινηματογράφο βρίσκετε πιο ενδιαφέροντα; Είναι δύο διαφορετικά είδη σινεμά. Το αμερικανικό έχει τη δυνατότητα με τους μεγάλους προϋπολογισμούς να αναδεικνύει περισσότερο την ποιότητα των ηθοποιών και των σκηνοθετών του. Ενώ ο ευρωπαϊκός κινηματογράφος έχει σαφώς πιο μικρά μπάζετ.

Οι προϋπολογισμοί των ταινιών καθορίζουν την ποιότητα της τέχνης; Σαφώς και όχι. Η καλλιτεχνική αξία δεν έχει σχέση με το μπάζετ. Ίσα-ίσα που μπορεί μια ταινία χαμηλού προϋπολογισμού να είναι ανώτερη καλ-

λιτεχνικά. Η αξία ενός σκηνοθέτη φαίνεται όταν δεν καταλαβαίνεις τις οικονομικές δυνατότητές του. Σίγουρα όμως τα χρήματα σε κάθε στάδιο μιας ταινίας είναι ένας παράγοντας που δεν μπορούμε να παραβλέψουμε.

Ωστόσο, παύ αισθάνεστε καλλιτεχνικά πιο άνετα; Όταν έχω έμπνευση. Τότε δεν φοβάμαι τίποτα. Σας είπα, είναι δύο διαφορετικοί κόσμοι. Άλλα οικονομικά μεγέθη, άλλες μέθοδοι, άλλη φιλοσοφία. Πάντως, αν θέλουμε να βγάζουμε τέτοιου είδους συμπεράσματα, πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη μας τον προϋπολογισμό των ταινιών, χωρίς αιτιόμως να επηρεάζει τα καλλιτεχνικά μας κριτήρια.

Βλέπετε διαφορές μεταξύ της νέας γενιάς σκηνοθετών και της προηγούμενης; Φυσικά και υπάρχει διαφορά και μάλιστα μεγάλη. Ο χρόνος αλλάζει το σινεμά. Το στυλ εξελίσσεται. Οι νεότεροι έχουν το πλεονέκτημα της καλλιτε-

νοδεύει» κινηματογραφικές σκηνές—όσο η κλασική μουσική, για παράδειγμα; Πιστεύω ότι η κινηματογραφική μουσική είναι αυτόνομη, με την έννοια που της δίνετε, και πρέπει να είναι για να προσδίδει μεγαλύτερη καλλιτεχνική αξία στο φιλμ.

Ποια έργα σας ακούτε συχνότερα; Δεν ακούω πλέον τα έργα που έχω γράψει, γιατί θέλω να γράφω νέα πράγματα και να ξεφεύγω από το παρελθόν. Όταν επαναπαύεσαι σε αυτά που έχεις καταφέρει, χάνεις το τρένο για το μέλλον και αιτιό είναι κάτι που δεν το επιθυμώ.

Τι σας ξεκουράζει; Απλά πράγματα. Η ζωή στο σπίτι, μια κουβέντα με τους γέιτονες, μια οινώντηψη με φίλους. Ή απλώς το να ξαπλώσω στο κρεβάτι μου χωρίς να σκέφτομαι τίποτα.

Από πού αντλείτε την έμπνευσή σας; Έμπνεομαι από αυτά που έχω ζήσει, καθώς και από

Μήπως η αγαπημένη σου καρέκλα είναι αυτή του σκηνοθέτη?

μπες-δες!
www.publicdff.gr

Public DIGITAL FILM FESTIVAL

χνικής κληρονομιάς των προηγούμενων – αρκεί βέβαια να το εκμεταλλευτούν.

Υπάρχουν δημιουργοί στο σινεμά σήμερα; Ασφαλώς και υπάρχουν. Δεν μας βοηθάει το να μένουμε προσκολλημένοι στο παρελθόν και να λέμε πως μόνο οι παλιοί ήταν καλοί. Ούτε να πάμε στο άλλο άκρο υποστηρίζοντας οποιονδήποτε νεωτερισμό. Προχωρούν όσοι πιστεύουν στην τέχνη τους. Λιπό ίσχυε πάντα, το ίδιο ισχύει και σήμερα. Αν έχεις το νου σου στο ταμείο ή στο πώς θα βγεις για φαγητό με κάποια πρωταγωνίστριά σου, τότε οπωσδήποτε έχεις χάσει το στόχο σου.

Τι κάνει ένα έργο διαχρονικό; Ειλικρινά δεν το ξέρω. Ίσως η αλήθεια που κουβαλάει μέσα του. Το πώς αγγίζει τον θεατή και το κατά πόσο τον βοηθάει να καθρεφτιστεί σε αυτό και να ονειρευτεί. Η διαχρονικότητα είναι πολύ σχετική έννοια, ο καθένας δίνει διαφορετικό περιεχόμενο και σίγουρα δεν είναι θέμα προθέσεων. Δηλαδή κανείς δεν μπορεί να πει τώρα θα γράψω ένα διαχρονικό έργο.

Θεωρείτε ότι η κινηματογραφική μουσική δεν είναι τόσο «αυτόνομη»—αφού «συ-

τις μουσικές μου αγάπες. Το να έχεις έμπνευση δεν είναι μια ιδιαίτερη διαδικασία. Αρκεί να έχεις καθαρό μυαλό και να είναι ανοικτοί οι ορίζοντές σου. Προσωπικά εμπνέομαι καθημερινά. Σκέφτομαι κάτι και το γράφω. Έτσι απλά.

Κάθε χρόνο βρίσκεστε σε μεγάλες περιοδείες. Δεν κουράζεστε; Είναι υπέροχο το να αισθάνεσαι πως η μουσική είναι μια διεθνής γλώσσα που αγγίζει όλους τους ανθρώπους. Και είναι καταπληκτική αίσθηση το να σε αγαπάνε μέσα από το έργο σου άνθρωποι που ζούνε σε τόσο διαφορετικά μέρη στη γη.

Όταν αρχίζατε να γράφετε μουσική, φανταζόσασταν ότι θα είχατε τέτοια επιτυχία; Ειλικρινά ποτέ δεν πίστεψα ότι θα πετύχαινα. Λιπό βέβαια μου έκανε καλό, γιατί δεν θεωρούσα τίποτα σίγουρο. Ακολουθήσα με όση δύναμη είχα το καλλιτεχνικό μου ένστικτο και η επιτυχία ήρθε στην πορεία. ■